PRACE NAUKOWE UNIWERSYTETU EKONOMICZNEGO WE WROCŁAWIU nr 161
Nauki o Zarządzaniu 6 2011

Marcin Haberla
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

BADANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI AKADEMICKIEJ I JEJ WPŁYWU NA INNOWACYJNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW

Streszczenie: W artykule przedstawiono istotę przedsiębiorczości akademickiej i jej wpływ na innowacyjność przedsiębiorstw. Podkreślono konieczność prowadzenia badań w celu pomiaru obecnego stanu zjawiska przedsiębiorczości akademickiej i dalszego jego rozwoju. Z przeprowadzonych przez autora badań wynika, że istotne jest dalsze pobudzanie potrzeb i ułatwianie współpracy, zarówno na uczelniach, w ośrodkach naukowo-badawczych, jak i wśród przedsiębiorców. Należy także wskazywać korzyści, jakie mogą osiągnąć obie strony, działając wspólnie, oraz płaszczyzny kooperacji.

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, przedsiębiorczość akademicka, innowacyjność.

1. Wstęp

Cechą współczesnego otoczenia rynkowego podmiotów gospodarczych jest rosnące ryzyko i niepewność wykorzystania prowadzonych prac badawczo-rozwojowych. Należy jednak pamiętać, że każda organizacja, chcąca utrzymać się i funkcjonować na rynku, musi dokonywać zmian, wprowadzając innowacje. Tylko takie podmioty mają szanse na dalszy rozwój. Dotyczy to także przedsiębiorstw w Polsce.

Jednym ze sposobów podnoszenia poziomu innowacyjności w przedsiębiorstwach jest komercjalizacja prac badawczo-rozwojowych prowadzonych na uczelniach. Żeby stworzyć szanse wzrostu innowacyjności, niezbędne są rozwiązania, które umożliwią płynne i pozbawione zbędnych formalności i biurokracji włączanie pracowników naukowych uczelni, ośrodków naukowo-badawczych w innowacyjne działania sfery przedsiębiorstw. Włączanie takie aktywizuje przedsiębiorczość akademicka. Często przez przedsiębiorczość akademicką rozumie się wyłącznie przedsiębiorczość pracowników i studentów uczelni, tworzenie przez nich nowych przedsiębiorstw. Należy jednak pamiętać, że przedsiębiorczość akademicka to także przedsiębiorczość instytucji (jednostek badawczo-rozwojowych, parków technologicznych/naukowo-technologicznych, centrów transferu technologii, inkubatorów przedsiębiorczości/technologicznych). A zatem nie tylko firmy *spin off* stanowią przedsiębiorczość akademicką, ale także badania zlecane przez przedsiębiorstwa,

wykorzystanie laboratoriów, wspólne projekty z firmami czy też konsultacje. Najlepsze światowe uniwersytety wykorzystują wszystkie formy współpracy ze światem zewnętrznym, motywując swoich pracowników do tworzenia nowych firm oraz do poszukiwania nowych zleceń dla instytucji.

Intensyfikując prace badawczo-rozwojowe, szkoły wyższe, ośrodki naukowo-badawcze dążą do tworzenia powiązań z przedsiębiorcami, tak aby możliwe stało się weryfikowanie poziomu i przydatności oferowanych technologii. W dalszej perspektywie zapewniają sobie w ten sposób wpływ na rozwój i innowacyjność przedsiębiorstw oraz możliwość wdrażania rozwiązań powstających w wyniku prowadzonych prac. Proces komercjalizacji jest czasami trudny i może trwać kilka lat. Przez ten czas prace nad wdrożeniem technologii lub produktu muszą mieć zapewnione m.in. źródła finansowania, zasoby personalne oraz marketing. To pokazuje szeroki zakres prac, które powinny zostać wykonane na uczelniach, w instytutach badawczych lub w centrach innowacji. Wynalazca, twórca technologii lub produktu wie, jak olbrzymie bariery należy pokonać, aby przebrnąć drogę od pomysłu do komercyjnego produktu. W tym kontekście bardzo istotne są więc dla niego prawa własności intelektualnej – rozumiane tutaj bardzo szeroko i obejmujące poza własnością naukową, własność literacką czy artystyczną i również przemysłową, której przedmiotem są patenty na wynalazki[1].

Sfera współpracy nauki i praktyki gospodarczej w Polsce, mimo upływu przeszło dwudziestu lat od rozpoczęcia transformacji, nie jest jeszcze stabilna. Zmienia się rola uczelni, ośrodków badawczych i ich znaczenie w funkcjonowaniu gospodarki. Poznanie, a także zrozumienie potrzeb przedsiębiorstw jest jedną z podstawowych zasad, której stosowanie zwiększa trafność prowadzonych badań oraz ułatwia instytucjom naukowo-badawczym dostosowanie się do zmiennych oczekiwań rynku i firm.

2. Pojęcie przedsiębiorczości akademickiej i innowacyjności

Przedsiębiorczość akademicka jest bardzo istotnym elementem aktywności uczelni wyższej, ośrodka naukowo-badawczego oraz jej pracowników. W dobie rozwoju idei gospodarki opartej na wiedzy misją ośrodków akademickich na świecie jest budowanie jak najszerszych relacji ze światem biznesu, rozwój nowoczesnych technologii oraz poszukiwanie dróg efektywnego transferu wiedzy do wszystkich sektorów gospodarki, a tym samym wpływanie na innowacyjność przedsiębiorstw.

Przedsiębiorczość jest podstawą rozwoju gospodarczego, a tym samym rozwoju społeczeństw w ogóle. Przedsiębiorcy, którzy dostrzegają i wykorzystują szanse,

[1] D. Trzmiela, *Własność intelektualna i system bodźców dla komercjalizacji technologii uniwersyteckich*, Polskie Forum Strategii Lizbońskiej, Niebieskie Księgi 2006, s. 84.

tworzą nowe produkty, nowe rynki, a dalej nowe miejsca pracy, co pomaga w tworzeniu dobrobytu nie tylko własnego, ale również społecznego[2].

Pojęcie przedsiębiorczości ciągle ewoluuje, a badaczom trudno wypracować jedną uniwersalną definicję. Przedstawiciele wielu dyscyplin naukowych, m.in. ekonomii, socjologii, zarządzania, zajmują się zagadnieniem przedsiębiorczości, adaptując je do swojej dyscypliny naukowej.

Pierwsze określenia przedsiębiorczości wywodzą się z funkcji realizowanych przez przedsiębiorcę. J.B. Say uważał, że funkcją przedsiębiorcy jest kombinowanie czynników produkcji. Natomiast J. Schumpeter zaproponował pięć nowych kombinacji, opierając się na efektach rozwoju gospodarczego:

- wprowadzenie nowego produktu,
- wprowadzenie nowej metody,
- otwarcie nowego rynku,
- zdobycie nowego źródła surowców,
- wprowadzenie nowej organizacji przemysłu[3].

Z kolei P.F. Drucker za przedsiębiorczość uważa nie cechę osobowości, lecz cechę danej osoby lub instytucji[4].

Czym więc jest wspomniana przedsiębiorczość akademicka? Jakie są szczególne cechy tego rodzaju przedsiębiorczości? Czym różni się charakter i wydajność akademickich przedsiębiorstw od innych firm? Czy bezpośrednie zaangażowanie naukowców akademickich w proces komercjalizacji badań może zmniejszyć dystans do krajów rozwijających się i zminimalizować problemy związane z transferem technologii? Mimo ogromnej wagi tych pytań badaczom w ciągu ostatnich 30 lat nadal niewiele wiadomo na temat zjawiska przedsiębiorczości akademickiej.

K. Zasiadły za przedsiębiorczość akademicką uważa bardzo szeroko pojmowaną przedsiębiorczość środowiska akademickiego, rozumianą jako wszelkiego rodzaju zaangażowanie placówek naukowych, pracowników pomocniczych i administracji, doktorantów i studentów w działalność gospodarczą[5].

Z kolei K.B. Matusiak postrzega przedsiębiorczość akademicką jako zaprogramowaną schumpeterowską „twórczą destrukcję", która potrzebuje odpowiednich warunków do rozwoju. W swojej definicji nie ogranicza przedsiębiorczości akademickiej tylko to aktywności szkół wyższych w przemyśle, ale dodaje także takie podmioty, jak ośrodki naukowe, instytuty badawcze jako ważne podmioty odgrywające dużą rolę w rozwoju tej formy przedsiębiorczości. Te specjalne warunki tworzone są przez (rys. 1):

---

[2] P. Davidsson, *The Domain of Entrepreneurship Research: Some Suggestions*, [w:] J.A. Katz, D.A. Shepherd (red.), *Cognitive Approaches to Entrepreneurship Research*, Elsevier, JAI, London 2003, s. 315-372.

[3] J. Schumpeter, *Teoria rozwoju gospodarczego*, PWN, Warszawa 1960, s. 104-120.

[4] P.F. Drucker, *Innowacje i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*, PWE, Warszawa 1992, s. 34.

[5] J. Guliński, K. Zasiadły, *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka. Światowe doświadczenia*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005, s. 16.

- sektor nauki, badań i edukacji, który dostarcza, po pierwsze, wyników badań naukowych; po drugie, może zaoferować wykwalifikowaną siłę roboczą wraz z możliwościami doskonalenia oraz po trzecie, kształtuje potencjalnych przedsiębiorców z grona pracowników naukowych i studentów,
- system wsparcia tworzony przez programy, akty, ustawy, instytucje, których celem działalności jest m.in. wsparcie procesu przepływu technologii i tworzenia przedsiębiorstw,
- lokalne środowiska innowacji i przedsiębiorczości, które stanowią mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa wyspecjalizowane w świadczeniu usług okołobiznesowych, instytucje finansujące ryzyko (ang. *joint venture*, *venture capital*), potencjalni kooperanci, inwestorzy, nabywcy[6].

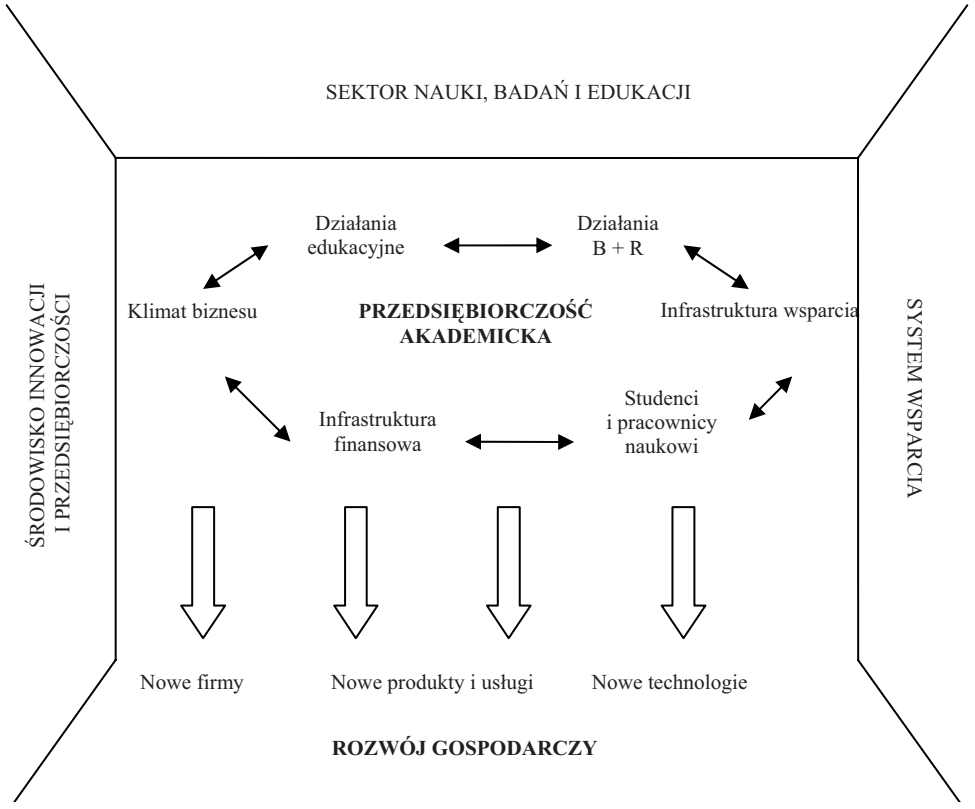

Rys. 1. Zasoby przedsiębiorczości akademickiej

Źródło: K.B. Matusiak, *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i instytucje*, [w:] K.B. Matusiak (red.) *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*, ITE, Radom – Łódź 2006, s. 283-284.

[6] K.B. Matusiak, wyd. cyt., s. 283-284.

Przedsiębiorczość akademicka jest więc formą akademickiego kapitalizmu. Doskonałą próbę ustanowienia ram w celu lepszego zrozumienia i wyjaśnienia przedsiębiorczości akademickiej, która obejmuje rozwój uczelni, przedstawił R. O'Shea. Dokonał on skategoryzowania uwarunkowań przedsiębiorczości akademickiej w czterech obszarach: indywidualne atrybuty, organizacyjne, instytucjonalne i zewnętrzne uwarunkowania działalności. Według niego indywidualne atrybuty są wyrazem pojedynczych cech osobowości i zdolności do prowadzenia działalności gospodarczej. Uwarunkowania organizacyjne są bardziej związane z badaniem poziomu siły wpływu przedsiębiorczości akademickiej na gospodarkę. Badanie instytucjonalnych determinant wskazuje na większą aktywność uniwersytetów znajdujących się w środowisku przedsiębiorczym. Przez instytucjonalne środowisko rozumie się kulturę, normy społeczne, postawy i zachowania innych członków wydziału, instytutu, nagrody w zakresie komercjalizacji badań naukowych, procedur transferu technologii. Badanie zewnętrznych uwarunkowań próbuje wyjaśnić sukces przedsiębiorczości akademickiej poprzez egzogeniczne czynniki dla uczelni, ośrodka naukowo-badawczego. Te czynniki to dokumenty poświęcone przedsiębiorczości akademickiej, transferowi technologii, klastrom technologicznym[7].

Po zaprezentowaniu definicji przedsiębiorczości i przedsiębiorczości akademickiej, należy się zastanowić, czym w takim razie jest innowacyjność. Według G. Osbert-Pociechy to ciągła gotowość do wdrażania zmian, która warunkuje istnienie i funkcjonowanie przedsiębiorstwa[8]. Innowacyjność definiowana w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka oznacza „wdrożenie nowości do praktyki gospodarczej: nowego lub znacząco ulepszonego rozwiązania w odniesieniu do produktu (towaru lub usługi), procesu, marketingu lub organizacji. Innowacyjne rozwiązanie może być wynikiem własnej działalności B+R przedsiębiorstwa, współpracy z innymi przedsiębiorstwami i instytucjami lub może być wynikiem zakupu wiedzy w postaci niematerialnej lub materialnej […]"[9].

Nieduża ilość materiałów i literatury polskojęzycznej poświęconej przedsiębiorczości akademickiej i jej roli w podnoszeniu innowacyjności przedsiębiorstw wskazuje, że zjawisko to jest w Polsce dopiero w początkowej fazie rozwoju.

Ze względu na duże potrzeby informacyjne sfery nauki i biznesu rośnie znaczenie badań ich współpracy. Niezbędne jest poszerzanie zakresu, wzbogacanie źródeł informacji i stosowanych metod, co stanowi również główną przesłankę do podjęcia przez autora analizy dotyczącej współpracy uczelni wyższych oraz ośrodków naukowo-badawczych z biznesem.

---

[7] R. O'Shea, T. J.Allen, C. O'Gorman, F. Roche, *Universities and technology transfer: A review of academic entrepreneurship literature*, „Irish Journal of Management" 2005, no. 26, s. 11-29.

[8] G. Osbert-Pociecha, *Innowacyjność przedsiębiorstwa*, [w:] J. Lichtarski (red.), *Podstawy nauki o przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2003, s. 198.

[9] http://kramarz.pl/, 23.06.2009.

3. Syntetyczna charakterystyka procesu badawczego

Źródło danych empirycznych stanowiły badania ilościowe i jakościowe. Pierwszym etapem było zrealizowanie badania jakościowego – indywidualne wywiady pogłębione. Decyzja o wyborze metody i techniki badawczej podyktowana została eksploracyjnym i diagnostycznym charakterem problemów badawczych. Dla grupy przedsiębiorców oraz przedstawicieli uczelni, parków technologicznych/naukowo-technologicznych, ośrodków PAN, jednostek badawczo-rozwojowych przygotowano po scenariuszu indywidualnego wywiadu pogłębionego. W obu scenariuszach pytania wprowadzające dotyczyły działalności innowacyjnej, oczekiwań względem współpracy sfery nauki i biznesu.

Na wybór techniki badawczej duży wpływ wywarła standaryzacja procesu prowadzenia wywiadu oraz szybkość zbierania danych. W celu diagnozy obecnego stanu innowacyjności, stopnia współpracy sfery nauki i biznesu, poszczególnych oczekiwań względem tej współpracy opracowano dwa typy kwestionariuszy ankietowych, które zostały wykorzystane w trakcie realizacji badań ilościowych.

Podmiotami badania były: uczelnie wyższe, centra transferu technologii, inkubatory przedsiębiorczości, parki technologiczne/naukowo-technologiczne, ośrodki Polskiej Akademii Nauk, jednostki badawczo-rozwojowe, przedsiębiorstwa.

Pytania skierowane do przedstawicieli nauki i biznesu poruszały takie kwestie jak:

- współpraca uczelni, ośrodków naukowych, badawczo-rozwojowych ze sferą biznesu
- zakres prowadzonej współpracy pomiędzy instytucjami nauki a praktyką gospodarczą,
- powody braku kooperacji między sferą nauki i biznesu,
- sposoby nawiązywania współpracy oraz modeli współpracy,
- oferty placówek badawczych dla przedsiębiorstw,
- firmy zgłaszające się z propozycją współpracy do instytucji, częstotliwość kontaktów,
- oczekiwania względem współpracy i jej zakresu między sferą nauki i biznesu,
- oceny kooperacji obu stron,
- działania sprzyjające lepszemu poznaniu sfery nauki i przedsiębiorstw,
- skojarzenia z przedsiębiorczością akademicką i dalszym jej rozwojem.

W następnej fazie procesu badawczego, biorąc pod uwagę specyfikę grup badanych (ich dostępność i chęć uczestnictwa w badaniach), a także zapewnienie badanym komfortu udzielania odpowiedzi, wybrano technikę wspomaganego komputerowo wywiadu telefonicznego (ang. CATI – *Computer Assisted Telephone Interview*) oraz wywiadu bezpośredniego. Badania telefoniczne wspomagane komputerowo realizowane były ze studia badawczego wyposażonego w komputery ze specjalistycznym oprogramowaniem (CATI SUPPORT 2), łącze telefoniczne i stanowiska ankieterskie. Ankieterzy przeprowadzali wywiad przy wykorzystaniu elektronicznego

kwestionariusza ankietowego, zapisując w pamięci komputera kolejne odpowiedzi ankietowanych. Dzięki takim badaniom zwiększa się szybkość realizacji projektów, poprawia się jakość i ogranicza możliwość popełnienia błędów. Umożliwiają one dotarcie do osób trudno dostępnych, a także eliminują długi i pracochłonny proces wprowadzania danych[10].

Dążąc do profesjonalizacji procesu badań, przed przystąpieniem do badań właściwych zrealizowane zostało badanie pilotażowe, mające na celu eliminację błędów i dopracowanie wersji ostatecznej kwestionariusza ankietowego. Wywiady bezpośrednie z wykorzystaniem kwestionariuszy przeprowadzone zostały podczas Europejskiego Kongresu Gospodarczego, odbywającego się w dniach 31.05-2.06.2010 r., przez przeszkolonych ankieterów. Ponadto równolegle realizowane były wspomagane komputerowo wywiady telefoniczne w studiu CATI, wyposażonym w sprzęt i oprogramowanie zapewniające właściwy przebieg badań.

Operat losowania w przypadku badań telefonicznych przedsiębiorstw stanowiła baza REGON, natomiast w przypadku badań ankietowych realizowanych podczas Europejskiego Kongresu Gospodarczego lista zarejestrowanych uczestników – przedstawicieli przedsiębiorstw, wynosząca niespełna 3000 podmiotów. W przypadku badań przedsiębiorstw krajowych, jak podają Z. Kędzior i K. Karcz, próba badawcza powinna wynosić od 200 do 500 firm[11]. Należy jednak zaznaczyć, że prowadzenie takich badań (B2B – ang. *business to business*) jest znacznie bardziej kłopotliwe niż w badaniach konsumenckich ze względu choćby na dostępność respondentów, a także aktualność danych zawartych w bazie REGON. Częstokroć zdarzało się, że firma zarejestrowana w bazie nie istnieje lub też zakończyła działalność. Kwestia ta dotyczyła w przeważającej większości mikroprzedsiębiorstw, z których część to po prostu pracownicy najemni, którzy zarejestrowali działalność gospodarczą i „świadczą usługi" swojemu pracodawcy, unikając przy tym opłacania wysokich składek ZUS. Istotna była również sprawna i szybka realizacja badań.

Przeprowadzono 568 wywiadów z przedsiębiorcami z całej Polski. Próba była wybierana warstwowo i dzielona pod względem m.in. wielkości, rocznych przychodów przedsiębiorstw, formy prawnej, obszaru działalności.

W przypadku instytucji naukowych operat losowania wynosił ogółem 983 ośrodki. Największy odsetek w próbie stanowiły uczelnie wyższe. Kolejne jednostki poddane badaniom ze względu na stan ich liczebności w Polsce to JBR-y, ośrodki PAN, CTT, parki technologiczne/naukowo-technologiczne oraz inkubatory przedsiębiorczości.

Badania realizowane wśród przedstawicieli uczelni, parków technologicznych/naukowo-technologicznych, ośrodków PAN, JBR, centrów transferu technologii,

---

[10] E. Śmiłowski, *Tendencji w technikach badań surveyowych – rozwój CATI, CAPI i CAWI*, [w:] K. Mazurek-Łopacińska (red.), *Badania marketingowe. Metody, nowe technologie, obszary aplikacji*, PWE, Warszawa 2008, s. 45, 46.

[11] Z. Kędzior, K. Karcz, *Badania marketingowe w praktyce*, PWE, Warszawa 2001, s. 85.

inkubatorów przedsiębiorczości oraz innych instytucji reprezentujących stronę naukowo-badawczą zostały przeprowadzone w 2010 roku na ogólnopolskiej populacji 152 organizacji. Jednostki do badania wybierano losowo. Próba była reprezentatywna pod względem województwa i liczby poszczególnych organizacji.

W trakcie realizacji badań autor napotkał kilka trudności, które spowolniły proces gromadzenia informacji. Należały do nich okoliczności prowadzonych badań w związku z klęską powodzi; część przedsiębiorstw i kadry zarządzającej była jeszcze trudniej osiągalna niż zwykle. Z powodu Tragedii Smoleńskiej przesunięty został również Europejski Kongres Gospodarczy, który powinien odbyć się w kwietniu 2010 roku. Inne ograniczenie stanowiło również wąskie postrzeganie pojęcia przedsiębiorczości akademickiej przez pracowników naukowych pracujących w innych jednostkach niż szkoła wyższa. Często wymagało to wytłumaczenia, dlaczego pracownik naukowy danego ośrodka proszony jest o wypełnienie ankiety.

Problemy, jakie pojawiły się w badaniu jakościowym, to trudności z umówieniem spotkania z przedstawicielami uczelni wyższych, ośrodków badawczych oraz przedsiębiorców. Również grupa badawcza, a w szczególności dostęp do niej nie był łatwy, ponieważ przedsiębiorcy i przedstawiciele nauki stosunkowo często proszeni są o wypełnianie ankiet, co wywołuje efekt zmęczenia i zniechęcenia do udziału w badaniach. W realizacji pomagały pośrednio opracowane narzędzia badawcze badań ilościowych, dzięki przeprowadzonym wcześniej badaniom jakościowym udało się do zdecydowanej większości pytań opracować kafeterię, co znacząco zwiększało entuzjazm do udzielania odpowiedzi przez ankietowanych, a w dalszym etapie prac ułatwiło analizę zgromadzonych informacji.

Odpowiedzi ankietowanych osób uzyskane w trakcie badań telefonicznych oraz z wywiadu bezpośredniego sprawdzono pod względem formalnym i merytorycznym.

4. Przedsiębiorczość akademicka i jej wpływ na innowacyjność przedsiębiorstw

Respondenci ze sfery nauki i badań częściej niż przedsiębiorcy znali i spotykali się z pojęciem przedsiębiorczości akademickiej.

Badania wśród pracowników naukowych, dotyczące postrzegania pojęcia przedsiębiorczości akademickiej, wykazały dużą różnorodność w jego definiowaniu. Sfera naukowa w przypadku skojarzeń z przedsiębiorczością akademicką wskazywała najczęściej na takie instytucje, jak inkubatory przedsiębiorczości, firmy *spin off*.

Warto zaznaczyć, że zdecydowania większość (90%) ośrodków naukowych, uczelni deklarowała, że współpracuje z praktyką gospodarczą. Przeszło co dziesiąta organizacja odpowiadała, że takiej współpracy nie prowadzi.

W przypadku przedsiębiorstw odsetek ten wypada następująco. Tylko nieco ponad 42% zna termin „przedsiębiorczość akademicka". Blisko 58% nie zna i nie spotkało się z tym pojęciem. Ponad 56% badanych przedstawicieli przedsiębiorstw

deklaruje, że współpracowało z ośrodkami naukowo-badawczymi. Odmienną opinię wyraziło 43,3% ankietowanych.

Warto zaznaczyć, że przedsiębiorstwa współpracujące z naukowcami/ośrodkami naukowo-badawczymi oceniały tę kooperację na poziomie bardzo wysokim i wysokim − blisko 60%. Co trzeciej firmie trudno ocenić tę kooperację, a tylko 6,3% przedsiębiorstw oceniło tę współpracę źle.

W przypadku przedstawicieli sfery nauki blisko co dziesiąta badana jednostka oceniła skuteczność dotychczasowych kontaktów ze sferą biznesu bardzo wysoko. Zdecydowanie najwięcej ankietowanych (blisko co drugi) oceniło efekty kontaktów z przedsiębiorstwami wysoko. Jako złe lub bardzo złe dotychczasowe kontakty ze sferą biznesu oceniło ponad 17%.

Wskazuje to na fakt, że w dużej mierze uczelnie, ośrodki naukowo-badawcze, jeśli podejmą się kooperacji, sprawdzają się jako partnerzy, mimo iż niejednokrotnie ich struktura organizacyjna nie jest tak elastyczna jak firm, z którymi współpracują. Gdyby ten element uległ zmianie, na przykład poprzez zmniejszenie biurokracji, skrócenie procesu decyzyjnego, z dużym prawdopodobieństwem można byłoby stwierdzić, że instytucje te byłyby jeszcze wyżej oceniane pod kątem współpracy.

W opinii ponad 85% przedstawicieli szkół wyższych, ośrodków naukowo-badawczych przedsiębiorczość akademicka zdecydowanie lub raczej wpływa na wzrost innowacyjności polskich przedsiębiorstw. Odmienną opinię wyraża zaledwie 6% badanych, a blisko 8% nie ma zdania na ten temat.

Podobny opinie wyrażali przedstawiciele przedsiębiorczości akademickiej. Blisko 80% badanych przedsiębiorstw deklaruje, że przedsiębiorczość akademicka zdecydowanie lub raczej przyczynia się do wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw. Trudność z odpowiedzią na to pytanie mają przedstawiciele ponad 14% firm. 6,5% przedsiębiorstw uważa, że przedsiębiorczość akademicka zdecydowanie lub raczej nie przyczynia się do wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw.

Badani wskazali również na ograniczenia, które uniemożliwiają im taką współpracę, są to m.in.: niewystarczające środki finansowe na realizację przedsięwzięć, przewlekłość procedur pozyskiwania funduszy unijnych, regulacje prawne, biurokracja, skomplikowane procedury, brak zabezpieczenia własności intelektualnej. Oprócz wspomnianych barier związanych z transferem technologii pojawiają się również problemy z oporem ludzi, kadry zarządzającej, naukowej, czyli czynnik ludzki. Od szybkości pokonywania wskazanych ograniczeń zależeć będzie dalszy rozwój przedsiębiorczości akademickiej. W opinii badanych płaszczyzny współpracy, obszary działań, które w przyszłości mogą doprowadzić do trwałego zbliżenia świata nauki i biznesu, wynikające z przeprowadzonych badań, to m.in.: oferty uczestnictwa we wspólnych projektach, informacje o wzajemnych oczekiwaniach względem zapotrzebowania na nowe techniki i technologie oraz udoskonaleń już istniejących.

Przedsiębiorstwa zarówno prywatne, jak i państwowe jako oczekiwania względem współpracy z uczelnią czy też ośrodkiem naukowym na pierwszym i drugim

miejscu wymieniały ofertę uczestnictwa we wspólnych projektach (przedsiębiorstwa państwowe – 51,2%; przedsiębiorstwa prywatne – 46,4%) oraz ofertę współpracy w zakresie udoskonalenia istniejących technik i technologii (przedsiębiorstwa państwowe – 29,3%; przedsiębiorstwa prywatne – 34,4%). Firmy prywatne w mniejszym stopniu niż państwowe oczekują finansowania lub współfinansowania prac badawczo-rozwojowych (przedsiębiorstwa państwowe – 26,8%; przedsiębiorstwa prywatne – 19,1%).

Ośrodki naukowo-badawcze − podobnie jak przedsiębiorstwa − jako oczekiwania względem współpracy z uczelnią czy też ośrodkiem naukowym na pierwszej pozycji wymieniały ofertę uczestnictwa we wspólnych projektach (73,2%). Na drugim miejscu, po współpracy, oczekują informacji o zapotrzebowaniu na nowe techniki i technologie (59,8%). Warto zaznaczyć, że przedsiębiorstwa częściej oczekiwały współpracy w zakresie udoskonalenia istniejących technik i technologii niż szkoły wyższe, ośrodki badawcze, które po współpracy spodziewają się informacji o zapotrzebowaniu na nowe techniki i technologie. Dane przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Oczekiwania przedsiębiorstw i uczelni związane ze współpracą (%)

Oczekiwania instytucji związane ze współpracą z praktyką gospodarczą	Naukowcy	Przedsiębiorcy
Oferty uczestnictwa we wspólnych projektach	73,2	48,7
Finansowanie lub współfinansowanie prac badawczo-rozwojowych	54,6	19,4
Pomoc w zakresie ochrony własności intelektualnej	13,4	11,8
Informacje o zapotrzebowaniu na nowe techniki i technologie	**59,8**	22,7
Tematyka prac badawczo-rozwojowych	47,4	12,5
Oferty współpracy w zakresie udoskonalenia istniejących technik i technologii	48,5	**32,2**
Informacje o zapotrzebowaniu na szkolenia specjalistyczne	37,1	15,5
Informacje co do dalszego kierunku rozwoju nowych technologii	45,4	24,3
Informacje o kierunkach kształcenia	21,6	12,5
Promocja działań badawczo-rozwojowych, korzystnych dla przedsiębiorstwa lub grupy przedsiębiorstw	27,8	20,1
Wkład w postaci aparatury i/lub pomieszczeń przedsiębiorstw	18,6	12,5
Udostępnienie infrastruktury (np. laboratoria)	18,6	15,8

Odsetki nie sumują się do 100%, ponieważ ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań empirycznych.

W opinii przedstawicieli praktyki gospodarczej najlepsze działania, które przyczynią się do zbliżenia świata nauki i biznesu, to m.in.: regularne spotkania z przedsiębiorcami w ramach grup branżowych – 50,9%; doradztwo, konsultacje dla przedsiębiorstw prowadzone przez doradców ze środowisk nauki – 34,7%; stworzenie stałej platformy między nauką a praktyką gospodarczą – 33,4%. Niższą ocenę dają uczestnictwu jednostek naukowych w pracach organizacji przedsiębiorców na zasadach członkowskich – 14,9%.

Sfera nauki natomiast jako działania sprzyjające zbliżeniu nauki i biznesu najwyżej oceniała regularne spotkania z przedsiębiorcami w ramach grup branżowych (62,7%) oraz doradztwo, konsultacje dla przedsiębiorstw prowadzone przez doradców ze środowisk nauki (53,6%) (tabela 2).

Tabela 2. Działania sprzyjające zbliżeniu nauki i biznesu (%)

Działania sprzyjające zbliżeniu nauki i biznesu	Naukowcy	Przedsiębiorcy
Regularne spotkania z przedsiębiorcami w ramach grup branżowych	62,7	50,9
Funkcjonowanie sieci współpracy (informacja na stronie internetowej)	52,7	32,3
Funkcjonowanie spisu prac badawczych zlecanych przez przedsiębiorców	30,9	18,5
Funkcjonowanie spisu badań prowadzonych na uczelni/w ośrodku	40,0	19,4
Doradztwo, konsultacje dla przedsiębiorstw prowadzone przez doradców ze środowiska naukowego	53,6	34,7
Uczestnictwo jednostek naukowych w pracach organizacji przedsiębiorców na zasadach członkowskich	32,7	14,9
Uczestnictwo przedstawicieli biznesu w radach naukowych jednostek naukowych	30,0	19,4
Stworzenie stałej platformy między nauką a praktyką gospodarczą	45,5	33,4
Systematyczne prowadzenie szkoleń w zakresie budowy współpracy między nauką a biznesem	15,5	18,3
Pośrednictwo w poszukiwaniu partnerów między nauką a biznesem	28,2	21,8
Inne, jakie	5,5	0,9

Odsetki nie sumują się do 100% ponieważ ankietowani mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań empirycznych.

Należy zauważyć, że kooperacja ta przekłada się na wzrost innowacyjności przedsiębiorstw, ponieważ żadna firma nie może pozwolić sobie na nieefektywną współpracę w imię idei współdziałania z sektorem nauki bez żadnych korzyści. Warto również pamiętać, że aby podmioty gospodarcze mogły działać na rynku, muszą

być konkurencyjne, w czym pomagają im wprowadzane zmiany, które dotyczą nowych bądź udoskonalonych technologii pozyskiwanych między innymi z uczelni, ośrodków badawczych. Dlatego też niezmiernie istotne jest zdiagnozowanie i usunięcie wszelkiego rodzaju barier stojących na drodze skutecznej komercjalizacji wiedzy i technologii tworzonych w jednostkach naukowo-badawczych.

Podsumowując rozważania, można stwierdzić, że większość zarówno przedstawicieli nauki, jak i przedsiębiorstw uważa, że przedsiębiorczość akademicka będzie się rozwijać. Naturalnie, nie jest to perspektywa najbliższych miesięcy, lecz raczej lat, w których obie strony muszą wykonać trudną pracę, żeby zrealizować prognozowany rozwój. Możliwe to będzie dzięki kilku czynnikom. Należałoby położyć duży nacisk na szkolenia z zakresu budowy postaw przedsiębiorczych, prowadzenia i organizacji działalności gospodarczej wśród pracowników nauki. Na pewno jedna i druga strona sceny tego rodzaju przedsiębiorczości powinna jeszcze bardziej otworzyć się na wzajemne kontakty. Można stwierdzić, że szereg programów finansowanych czy to z budżetu państwa, czy to ze środków funduszy unijnych dokłada swoją cegiełkę do budowy przedsiębiorczości akademickiej, jej dalszego rozwoju i wpływu na innowacyjność przedsiębiorstw. Istotne natomiast jest to, żeby pieniądze były mądrze dysponowane i służyły rzeczywistemu tworzeniu tej sfery działań. Nie można dopuszczać również do sytuacji, kiedy z jednej strony mamy do czynienia z aktywnym wsparciem współpracy ośrodków badawczo-rozwojowych, szkół wyższych z przedsiębiorstwami, a z drugiej powstają dokumenty prawne, ustawy nieuwzględniające tychże działań, ograniczające tę współpracę. Jeśli więc działania te będą skoordynowane, usuniętych zostanie także wiele barier niepomyślnie wpływających na rozwój przedsiębiorczości akademickiej, to w kilku następnych latach powinniśmy być świadkami coraz większego zbliżania się dwóch światów − świata nauki i świata biznesu, co powinno bezpośrednio wpływać na innowacyjność przedsiębiorstw, a tym samym całej gospodarki.

Literatura

Davidsson P., *The Domain of Entrepreneurship Research: Some Suggestions*, [w:] J.A. Katz, D.A. Shepherd (red.), *Cognitive Approaches to Entrepreneurship Research*, Elsevier, JAI, London 2003.

Drucker P.F., *Innowacje i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*, PWE, Warszawa 1992.

Guliński J., Zasiadły K., *Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka. Światowe doświadczenia*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005.

Kędzior Z., Karcz K., *Badania marketingowe w praktyce*, PWE, Warszawa 2001.

Matusiak K.B., *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i instytucje*, [w:] K.B. Matusiak (red.), *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*, ITE, Radom-Łódź 2006.

Osbert-Pociecha G., *Innowacyjność przedsiębiorstwa*, [w:] J. Lichtarski (red.), *Podstawy nauki o przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2003.

O'Shea R., Allen T.J., O'Gorman C., Roche F., *Universities and technology transfer: A review of academic entrepreneurship literature*, „Irish Journal of Management" 2005, no. 26.

Schumpeter J., *Teoria rozwoju gospodarczego*, PWN, Warszawa 1960.

Śmiłowski E., *Tendencji w technikach badań surveyowych – rozwój CATI, CAPI i CAWI*, [w:] K. Mazurek-Łopacińska (red.), *Badania marketingowe. Metody, nowe technologie, obszary aplikacji*, PWE, Warszawa 2008.

Trzmiela D., *Własność intelektualna i system bodźców dla komercjalizacji technologii uniwersyteckich*, Polskie Forum Strategii Lizbońskiej, Niebieskie Księgi, 2006.

Źródło internetowe

http://kramarz.pl/.

THE SURVEY OF ACADEMIC ENTREPRENEURSHIP AND ITS INFLUENCE ON THE INNOVATION OF COMPANIES

Summary: The article presents the essence of academic entrepreneurship and its influence on the innovation of companies. There is stressed the necessity to continue the research on the phenomenon and its further development. The research conducted by the author shows that it is important to further stimulate and facilitate cooperation at universities, in research centres, as well as among entrepreneurs. It is also important to indicate the benefits that they can achieve working together and to show the areas of cooperation.